LATVIEŠU VĒSTNESIS

LATVIAN NEWS BULLETIN

Redakcija-Editorial Office: Hotel Convikt, Dillingen/Donau, Bayern (13b)

Iznāk divi reizes nedēlā — Published twice a week.

Nr. 5 (7) | Authorized by Military Government and UNRRA | Dillingenā, 1946. g. 19. janvārī

No kā lai eksistējam?

Latvieši tagad izkaisīti visās Vācijas malās. Maz gan palicis tādu, kam līdzekļi vēl turas un kas var dzīvot pavisam privāti, pašiem arī rūpējoties par savu eksistenci. Mūsu lielākā daļa atradusi pajumti DP nometnēs, kur pārvietotās personas UNRRA vai arī tieši Sabiedroto armijas pilnīgi apgādā. Tas, protams, liels atspaids mūsu daudz cietušiem tautiešiem, un par to Vienotām Nācijām mūsu liels paldies.

Bet mēs saprotam arī to, ka šāda apgāde un uzturēšana bez jebkādas maksas vai darbos sūtīšanas nevar ilgi turpināties. Agri vai vēlu tā izbeigsies. Ko tad tālāk darīt?

Mēs aizvien vēl ceram un negribam zaudēt pārliecību, ka Rietumu Sabiedrotie un līdz ar viņiem visas pasaules likteņu lēmēji nebūs mums pavisam nelabvēlīgi. Ar sāpēm sirdī daudzi no mums radinās arī pie domas, ka vismaz pārskatāmā nākotnē mums pārāk maz izredžu nokļūt pašu brīvās mājās. Vienotās Nācijas mums, varbūt, atradīs kādu apmešanās vietu tālajās aizjūras zemēs. Ko gan mēs tur iesāksim?

Trūkst pietiekamu statistisku datu, pēc kuriem varētu spriest, cik tautiešu pieder noteiktām profesijām. Daudz nometnēs esmu sastapies ar tautiešiem, kas ir zemkopji, amatnieki un strādnieki. Viņi arī citās zemēs bez lielām grūtībām varēs atrast sev darbu. Bet ļoti liela daļa tautiešu nāk no inteliģences aprindām, kam svešās zemēs, kur runā mums svešas valodas, būs ārkārtīgi grūti vai arī pilnīgi neiespējami nodarboties savā agrākā profesijā. Vai tad varēs eksistēt no līdzpaņemtiem līdzekļiem? Ja kādam vēl ir vācu markas, tad jārēķinās ar to, ka pēc laika tās var kļūt bezvērtīgas, bet svešās zemēs šādai naudai var būt pārāk niecīga vērtība vai arī tai būs vienīgi apdrukāta papīra nozīme. Arī vērtslietām normālu apstākļu zemēs, kā to zinām no Zviedrijas dzīves apstākļu aprakstiem, neiznāk paliekoša vērtība, un bez tam tās var būt tikai nedaudziem. Jā, no kā gan tad mēs visi eksistēsim?

Atbilde var būt tikai viena: no mūsu darba.

Ja nu pagaidām mums vēl ir nodrošināts miteklis un uzturs, tad vienīgā mūsu saprātīgā rīcība ir un drīkst būt — praktiska amata iemācīšanās. Gatavosimies ikviens kādam arodam, kas neprasa lielas valodas zināšanas. Isā laikā iemācīties svešu valodu, vismaz tik daudz, lai tā mums varētu noderēt dzīvē un darbā, ir pa spēkam tikai nedaudziem apdāvinātiem tautiešiem. Pārējiem tātad būs jāpāriet uz citu darba lauku, kas neprasa lielas valodas zināšanas. Un ja arī mums ar to negribētos samierināties, būsim tomēr reālisti: dzīvē un ikdienā jāskatās valējām acīm.

Ikvienā mūsu DP nometnē vai jebkurā pilsētā, kur vairāk latviešu, atrodas ļaudis, kas ir labi viena vai otra amata meistari un pratēji. Lūgsim viņus nākt mums talkā mūsu apmācībai praktiskos amatos. Ja trūks vajadzīgo darba rīku, meklēsim palīdzību un atbalstu pie UNRRA's. To neliedz. Iekārtosim nometnēs mazas darbnīcas, kur tautiešus var apmācīt amatos un reizē arī veikt dažādus darbus nometņu un to iemītnieku vajadzībām. Zināms, mēs tik ātri par labiem lietpratējiem nevarēsim kļūt, bet vismaz būsim apguvuši atsevišķu amatu pamata zināšanas un sākotnējo prasmi. Arī tas būs daudz, jo citādi, un arī tikai tad, ja mums būs gana fiziska spēka, mēs varēsim veikt vienīgi visvienkāršāko darbu pie viszemākā atalgojuma.

Laiks skrien. Nepaliksim izsviesti **uz sēkla**, nesagatavoti un neapbruņoti **dzīves** cīņai. Negaidīsim vairs ne **brīdi**, bet stāsimies pie darba tūlīt!

Mag. iur. et rer. merc.
Kārlis Karūsa

Latvijas republikas ministri hitleriešu koncentrācijas nometnē Štuthofā

Dānijas latviešu bēgļu palīdzības komitejas priekšsēdis direktors mag. oec. Aleksandrs Aboliņš, kas bijis kopā ar mūsu valstsvīriem hitleriskās Vācijas koncentrācijas nometnē Štuthofā un pēc garāka ciešanu ceļa atradis, beidzot, patvērumu Dānijā, par savu un pārējo Štuthofas koncentrācijas nometnē ieslodzīto tautiešu likteni „Latviešu Vēstnesim" stāsta:

„Mani ‚Gestapo' ierēdņi apcietināja 1944. g. augustā Rīgā. Vairāk nedēļas sabiju „Gestapo" apcietinājumā un tad mani pārvietoja uz centrālcietumu. Tur jau atradās Latvijas republikas bijušais satiksmes ministrs, kalpakietis inž Bernhards Einbergs, ko apcietināja priekš dažām nedēļām.

1944. g. 2. oktobrī ministru B. Einbergu un mani nogādāja uz kuģa pārvešanai uz Vāciju. Uz kuģa vēl bija ieslodzīti Lietuvas ģenerālštāba virsnieki no tā sauktās ģenerāla Plechaviča grupas.

Vācijā mūs visus aizveda uz **Štuthofas** koncentrācijas nometni, kur novietoja hitleriešu sarkastiski nosauktajā „goda apcietināto" (Ehrenhäftlinge) grupā. Tanī bija 51 virs. Te jau atradās Latvijas sūtnis Ludvigs Sēja, profesors Konstantīns Čakste un Saeimas deputāts Bruno Kalniņš, vairāki Lietuvas virsnieki un valstsvīri un daži igauņi. „Goda ieslodzījumā" turētie gan bija atbrīvoti no necilvēcīgi smagajiem darbiem, bet citādi tiem piemēroja tādu pat režīmu, kā pārējiem ieslodzītajiem.

Štuthofā visi palikām līdz 1945. g. 25. janvārim, kad nāca rīkojums par visu ieslodzīto evakuāciju no Štuthofas uz Lauenburgu. Viss ceļš līdz Lauenburgai bija jānoiet kājām. Daudz no mums celā zaudēja spēkus, un tos vācieši turpat ceļa malā nošāva. Tā krita arī vairāki latvieši. Celā uz Lauenburgu nošāva arī bijušo Rēzeknes, vēlāk Ventspils aprinka priekšnieku pulkvedi Kursīti.

Apmēram puscelā uz Lauenburgu saslimu ar izsituma tīfu. Kādu ceļa posmu mani nesa ieslodzījuma biedri, arī mūsu leģionāri, bet drīz arī viņiem sāka apsīkt spēki. Tad prof. Konstantīns Čakste, ministrs B. Einbergs, sūtnis L. Sēja un Br. Kalniņš, atdodami savas pēdējās vērtslietas un velu, pierunāja kādu „SD" vācieti, kas mūs apsargāja, lai atļauj mani atstāt kādā stacijā puscelā starp Štuthofu un Lauenburgu. Tur tad mani, kam draudēja nošaušana, tāpat kā visiem citiem, kas tālāk vairs nespēja paiet, arī atstāja. Stacijā vēl atstāja dažus citus ieslodzītos, to vidū Lietuvas aviācijas pulkvedi Naraku un Lietuvas bankas direktoru prof. Jurguti. Es mazajā stacijā paliku vairāk dienu un pēc tam mani aizveda apcietinājumā uz kādu žīdu koncentrācijas nometni.

Konstantīna Čakstes nāve

Pārējie ieslodzītie ar daudz upuriem celā nokļuva beidzot līdz Lauenburgai. Tā kā tai jau tuvojās padomju militārie spēki, tad visus dzina atpakaļ uz Štuthofu. Atceļā ieslodzīto spēki sabruka arvien vairāk. Arvien biežāk nošāva tos, kas vairs nespēja paiet. Šajā laikā no visām grūtībām, daudzajiem drausmīgajiem pārdzīvojumiem un no pieredzētām šausmām profesors Konstantīns Čakste zaudēja gara līdzsvaru. Pie Gans'as, starp Štuthofu un Lauenburgu, viņš mira. „SD" vācieši viņa līki neatļāva apbedīt kapsētā. Tautieši — ieslodzījuma biedri viņu apbedīja kādā uzkalniņā pie Gans'as. Šī kapa vieta ir atzīmēta un, jācer, vēlāk būs iespējams šī lielā Latvijas valsts un tautas brīvības cīnītāja mirstīgās atliekas pārvest brīvajā dzimtenē.

Atsākot savu moku celu uz Štuthofu, ieslodzītos sadalīja grupās. Pirmajā grupā, kas devās celā ap pl. 2 naktī, bija arī ministrs B. Einbergs un sūtnis L. Sēja. Šī ieslodzīto grupa nokļuva uzbrūkošo padomju spēku gūstā. Kā no drošiem avotiem zināms, sūtnim L. Sējam no palikšanas gūstā ir izdevies izvairīties. Pagaidām viņa atrašanās vieta nav zināma. Ministrs inž. Bernhards Einbergs kritis padomju spēku rokās, pazīts un, kā ziņojis Madonas radiofons, ar triumfu pārvests Latvijā, kā laimīgi no vācu koncentrācijas nometnes izglābtais. Tālāk par ministru Einbergu ziņu nav.

Bruno Kalniņš, kas devās celā citā grupā pl. 6 rītā, vēlāk laimīgi aizklūvis līdz Putzig'as ostai, kur mēs atkal sastapāmies. No Putzig'as ostas mūs abus, kā ieslodzītos, pārveda uz Gdiņu (Gotenhafenu), no turienes vēl vēlāk uz Dancīgu un, beidzot, atkal uz Štuthofu, kur palikām apmēram mēnesi — līdz 23. martam. Lai neatstātu nometnē ieslodzītos padomju ielenkumā (padomju spēki tobrīd tuvojās Štuthofai), visus nelaimīgos hitleriešu gūstekņus pa Visļu ar lidlaivām nogādāja uz Hēlu un tad veda pa Baltijas jūru tālāk. Iebraucot Štrālzundā, tai jau tuvojās padomju tanki. Hitlerieši savam apcietināto transportam tad izmēģinājās celu uz Neištati — Lībeku, bet Lībekā, izrādījās, jau bija angļi, tāpēc mūs visus atkal veda uz Neištati. Te no lidlaivām mūs dzina uz kuģiem. Vispirms pārpildīja milzīgo tvaikoni „Caparcona". Tas devās jūrā, bet netālu no krasta kuģi uzspridzināja un tas nogrima. No daudz tūkstošiem ieslodzīto, kas bija pārvietoti uz „Caparcona", peldus izdevās izglābties tikai nepilniem 200 cilvēku.

Izglābšanās

Tai laikā jau sāka piepildīt arī otru tvaikoni „Athena". Uz tā bija jānovietojas arī man un Br. Kalniņam. Kuģi vēl nepaspēja piekraut, kad jau piesteidzās angļu tanki. Mēs, palikušie ieslodzītie, tā bijām paglābti no drošas nāves.

Lielāku grupu ieslodzīto, kuŗu vidū bija arī skandinavi — norveģu virsnieki, somu jūrnieki un dāņu komūnisti, Starptautiskais Sarkanais krusts pārveda uz Dāniju. Šai grupai pievienoja arī dažus ieslodzītos latviešus. Bijām pieci: Br. Kalniņš, es, inž. Grīnups, leitnants Svikis un komūnistu bijušais deputāts Lapiņš.

Tagad Bruno Kalniņš ir Zviedrijā, kur viņš vada Latvijas sociāldemokratu klubu Stokholmā. Es Dānijā vadu Latviešu bēgļu palīdzības komiteju, kas aprūpē 2000 latviešu. Dānijā atrodas arī leitnants Svikis. Inž. Grīnups ir Vācijā, bet komūnistu bij. deputats Lapiņš atgriezies Padomju Savienībā."

N. T.

Pašu spēkiem

Dažos latviešu emigrantu centros klīst valodas, ka mūsu sūtņi ārzemēs par mums gādā un rūpējas, un ka tādēļ mums še, emigrācijā, nav ne jāorganizējas, ne jāstrādā vispārēja rakstura palīdzības darbs, jo tādā kārtā mēs, nespēdami ar sūtņiem sazināties, varētu tikai šķērsot viņu darbu un to traucēt.

LCK augsti cienī un vērtē latviešu sūtņus ārzemēs, kas ir vienīgie likumīgie Latvijas pārstāvji. Bet LCK atrod par vajadzīgu darīt latviešu emigrantiem zināmu, ka pašreizējos apstākļos mūsu sūtņi nespēj izkārtot ne jautājumus, kas saistās ar mūsu emigrantiem — civilistiem, ne arī mūsu karavīru lietas. Latvijas galvenais pārstāvis ārzemēs sūtnis K. Zariņš atkārtoti norādījis, ka mums še uz vietas jāorganizējas pašpalīdzības darbam un ka visas problēmas, arī karavīru jautājumā jāmēģina atrisināt mums pašiem sadarbībā ar attiecīgajām okupācijas varām, jo tās ir pilnvarotas noteikt mūsu dzīvi še un izkārtot visus jautājumus, kas mūsu dzīvē rodas. Šādu norādījumu, starp citu, sūtnis K. Zariņš dod kādā savā 1945. g. decembŗa vēstulē.

„LCK IB" Detmoldā

UNRRA Minchenē aizstāv latviešu un visu baltu godu

Minchenes Loengrīna ielas nometnes augstākās vadības — UNRRA's vienības locekļi publicē šādu rakstu nometnes sienas laikrakstā:

„Kā Amerikas un Anglijas pavalstnieki, mes dziļi nožēlojam raksšu amerikāņu karavīru laikrakstā „The Stars and Stripes", kas aizkar baltus nometnēs. Mēs pūlēsimies labot šī raksta nepatīkamās sekas un lūgsim „The Stars and Stripes" vadību un Militāro valdību apmeklēt baltu nometnes Minchenē.

Mēs pūlēsimies, cik spēdami, lai darītu atklātībai zināmus mūsu personīgos uzskatus katrs savā zemē, ka Baltijas iedzīvotāji, kuŗus mēs pazīstam, ir augstākā merā kārtīgi, ar labu uzvešanos, un viņiem pienākas visa ciena un gods!"

„Bavārijas Latviešu Vēstnesis"
Minchenē

6 mazas valstis miera sargātāju vidū

UNO pilnsapulcē Londonā par Drošības padomes locekļiem līdz ar 5 lielvalstīm, noraidot PSRS ierosinājumu vēlēšanu atlikšanai, ievēlētas arī 6 mazās valstis — Austrālija, Brazilija, Eģipte, Meksika, Holande un Polija.

The Stars and Stripes

Latvijas likteņa jautājums UNO pilnsapulcē

ASV delegācijas locekle UNO pirmajā pilnsapulcē Londonā — pazīstamā amerikāņu sabiedriskā darbiniece un ievērojamā žurnāliste Elīnora Ruzvelta, kas ir pērn mirušā ASV prezidenta Franklina Rūzvelta atraitne, UNO pilnsapulcē referēs par triju Baltijas valstu — Latvijas, Igaunijas un Lietuvas jautājumu.

Visu triju Baltijas valstu pilsoņi, kas atrodas emigrācijā Vācijā, šajā sakarā apellēs pie augstās referentes un pie visiem UNO pilnsapulces delegātiem, lūdzot Latvijai, Igaunijai un Lietuvai un visām to tautām taisnīgu likteņa izšķiršanu, kā to visām apspiestām valstīm un tautām jau paredzējusi Rietumu Sabiedroto Atlantijas charta. Lai mūsu balss būtu sadzirdama Londonā un visā pasaulē, arī Švābijas novada Latviešu komiteja Augsburgā ciešā sadarbībā ar Igauņu komiteju un Lietuviešu komiteju jau veikusi, cik tas bijis iespējams, tam nepieciešamos priekšdarbus.

Būsim latviešu kooperācijas līdzgaitnieki

Sākot savas gaitas gadā, kuŗā gaidām mūsu likteņa izšķirīgus pagriezienus, mēs ar visu sava gara spēku vēlamies, lai šajā jaunajā gadā sāktos arī tā jaunā nodaļa mūsu tautas vēstures grāmatā, kuŗā atkal turpinās rakstīt par tautas krietno un goda pilno darbu tās dažādās saimnieciskās un gara dzīves nozarēs.

Pagājušos kaŗa gados latviešu tauta zaudējusi gandrīz visas daudz gadu desmitos sakrātās vērtības, un tai sava saimnieciskā dzīve būs jāsāk tikpat kā no jauna. To apzinoties, aicinām kooperācijas darbiniekus, kooperātīvu biedrus un kooperācijas draugus, ikvienu latvieti: apņemsimies veltīt savus labākos spēkus, savas domas un savu prātu, savu enerģiju un dedzību tādas mūsu saimnieciskas darbības veidošanai, kas uz drupām radītu atkal jaunas vērtības un celtu tautas vispārīgu labklājību.

Neuzveicams spēks, kas tautai palīdz rast vispārīgu labklājību, ir darbs, organizēts un panākts ar kooperācijas palīdzību, kas darba rezultātus un labumus nodrošina visplašākām aprindām. Ne lauksaimniecības darbs druvās un sētās, ne zvejniecības darbs, ne amatniecības darbs darbnīcās, nedz arī būvniecības vai cits vērtību iegūšanas, pasargāšanas un sadalīšanas darbs, kas atradīsies privātsaimnieciskā lokā, būs veicams bez plaša, vispusīgi izveidotu kooperātīvu tīkla. Nevis viena vai nedaudzu cilvēku, bet gan tautas pašas kooperātīvie uzņēmumi, kā tās pašdarbības izpaudums savu vajadzību plānveidīgai apmierināšanai, ir mūsu nākotnes saimnieciskais spēks un uzņēmumu vadītāja forma. Celu šai virzienā rāda arī sabiedrisko un kooperātīvo pasākumu apjoma paplašināšanās un to ietekmes pastiprināšanās daudz zemēs visā pasaulē.

Mēs aicinām ikvienu latvieti, vecu un jaunu, vīrus un sievas, bez partiju un uzskatu atšķirības, būt par kooperācijas līdzgaitniekiem, kad un kur vien būs iespējama šī darba veidošanās. Jau tagad mēs varam savās nometnēs un citur, kaut ierobežotos apmēros veidot kopdarbības pasākumus savu šīsdienas vajadzību apkalpošanai un krāt zināšanas un piedzīvojumus darbam nākotnē. Paplašinoties iespējām un vajadzībām, savu kooperātīvo darbību vērsīsim plašumā, līdz tā aptvers visas nozares, kuŗās mūsu tauta nodarbosies, un apkalpos visu vajadzības.

Mēs zinām, ka šis uzdevums nebūs viegls. Mēs zinām, ka tas prasīs lielu pašaizliedzīgu darbu, gatavību kalpot tautai un ideālismu no cilvēkiem, kas kooperācijas līdumā strādās. Būs daudz grūtību un kavēkļu, kas liksies nepārvarami, tāpat kā būs cilvēki, kam šāda darbība liekas nereāla. Tas tomēr neaizkavēs tautas spēku saklaušanos saimnieciskai kopdarbībai, lai pašu spēkiem krātu savu un savas tautas pārticību, pašiem būt par sava darba labuma sargiem un izlietotājiem.

Šo nodomu piepildīšanos lai apstaro atziņa, ka mūsu darbs ir un būs tai zemei, kur dus mūsu senči, kur saule spīd gaišāk un silda siltāk kā jebkur citur pasaulē, kur mežs un druva teic nebeidzamo stāstījumu par latviešu tautas ciešanām un apbrīnojamiem sasniegumiem pagātnē un šalc jaunās skaņās par vienotas tautas raženiem darbiem savā zemē un dzīvi nākotnē.

Centrālā savienība „Turība"
Latvijas piensaimnieku centrālā savienība
Latvijas zivju izvērtēšanas kooperātīvu centrāle
Latvijas amatniecības kopdarbības centrāle
Latvijas savstarpīgās apdrošināšanas centrāle

Profesors Dr. P. Laurinovičs - Pāvesta misijas pilnvarotais Vācijā

Pāvesta misija Vācijā, kas rūpējas par pārvietoto katolticīgo garīgu apkopšanu, saziņā ar Latvijas Romas katolu baznīcas bīskapiem ir iecēlusi profesoru Dr. Pēteri Laurinoviču par savu pilnvaroto garīgās aprūpes lietās no Latvijas un Igaunijas pārvietotiem pilsoņiem.

Prof. Dr. P. Laurinoviča dzīves vieta: Aufhausen-Bergham 14, Post Erding, Oberbayern (13b). Visās lietās, kas attiecas uz katolticīgo garīgo apkopšanu, jāsazinās ar viņu.

•

Sekojoši Romas katolu baznīcas garīdznieki vada no Latvijas uz Vāciju pārvietoto latviešu — katolu garīgo aprūpi:

bīskaps Jāzeps Rancāns: Kapuzinergasse 235, Burghausen, Oberbayern (13b); bīskaps Antonijs Urbšs: Nr. 265, Lohr a/M.; bīskaps Boleslavs Sloskāns: Krumbad b. Krumbach, Schwaben, Bayern; prelāts Eduards Stukels: Sebastianstr. 24, Augsburg, Bayern; prelāts Vincents Strelevics: Kapuzinergasse 235, Burghausen, Oberbayern (13b); prelāts Aleksandrs Novickis: Nr. 265, Lohr a/M.; profesors Dr. Pēteris Laurinovičs: Aufhausen-Bergham 14, Post Erding, Bayern; profesors Bronislavs Kokins: Pfarrhof, Strasskirchen bei Passau, Bayern; profesors Juris Pudāns: DP Camp (Latvian Camp), Fischbach b. Nürnberg, Bayern; monsinjors Jānis Velkme: Obermartstr. 2, Mittenwald, Bayern; dekāns Donāts Mūrnieks: Latvian Committee, Düvekenstr. 21, Lübeck; Dr. Leons Vārna: Grosshausen b. Radersdorf, üb. Schrobenhausen; priesteris Aleksandrs Goldikovskis: St. Magdalena Kloster, Altötting, Oberbayern (13b); pr. Ādolfs Grosbergs: Frühlingstr. 6, b. Saradeth, Kempten, Allgäu, Bayern; pr. Aloīzs Pantaleons: Weilstr. 26, Esslingen, Württemberg (14); pr. Aleksandrs Pekšs: Latvian Camp No. 2, Mühldorf, Oberbayern (13b); pr. Aleksandrs Vanags: Vestfālē; pr. Antons Čamanis: Kapuzinerkloster, Wemding; pr. Jāzeps Savickis — karaviru kapellāns; pr. Jānis Krastiņš: Ostenstr. F. 25, Eichstätt; pr. Henriks Bečs: Kapuzinerkloster, Karlstadt a/M.; pr. Richards Mutulis: DP Camp (Latvian Camp), Hanau; pr. Jānis Grauds: DP Camp (Latvian Camp), Omstede b. Oldenburg; pr. Eduards Putnis: Kolpingstr. 7, Greven b. Münster.

Štutgarta - jauns patvērums latviešiem

Vīrtembergas dārzu pilsētas Štutgartas nomalē — Sillenbuchā 1945. g. novembrī daži simti latviešu sev atrada jaunu patvērumu. Lielākā viņu daļa šurp pārnāca no baltu nometnes pašā Štutgartas pilsētā, kur telpas nebija piemērotas apdzīvošanai ziemā. Nāca klāt arī jauni iemītnieki, un pašlaik nometnē jau tuvu pie 600 tautiešu. Vairāk gan neuzņem, jo nav vairs vietu.

Visi šie 600 latvieši mīt 50 div- un trīsstāvu savrupmājiņās. Telpas visumā ļoti labas. Tanīs palikušas visas vajadzīgās mēbeles. Kvadrātūra apm. 5 kv. m uz cilvēka. Uzturs — zināmo 2000 kaloriju devas dienā. Tās parasti pat lielākas par oficiālo normu. Bērniem līdz 6 g. v. un skolēniem līdz 14 g. v. papilddevas. Nav toties Sarkanā krusta sainīšu.

Kluso un jauko nometni vada vēlēta valde ar skolotāju A. Atvaru priekšgalā. Darbojas latviešu tautskola un bērnudārzs. Skolā 11 skolotāju māca 85 skolēnus, bet skol. E. Purgailes vadāmā bērnudārzā 36 audzēkņi. Bērniem ir kopēdināšana — lielajā starpbrīdī visi saņem siltas brokastis.

Nometnes vadītājs A. Atvars ir arī angļu valodas kursu lektors. Nodibinājies jaukts koris diriģenta A. Grikmaņa vadībā. Nupat E. Purgaile noorganizēja tautisko deju kopu.

Ļoti labi atrisināts medicīniskās aprūpes jautājums: 2 ārsti, 2 zobārstes, 2 žēlsirdīgās māsas un sava slimnīca, ko vada Dr. Kazaine. Nometnei netrūkst arī pašu latviešu ugunsdzēsēju komandas. Ugunsdzēsības piederumus devusi Štutgartas pilsētas valde.

Tautiešu kultūrālā aprūpe saistās ap skolu, jo sabiedriskai dzīvei nav citu piemērotu sanāksmju telpu. Skolā jau sarīkots Skalbes piemiņas rīts, latviskās mākslas izstrādājumu izstāde un Ziemsvētku eglīte. 18. novembris iekrita pārvietošanās laikā un tas atzīmēts vienīgi ar svinīgu dievkalpojumu. Tautieši tad saziedoja 455 markas, kas nodotas latviešu karavīriem — gūstekņiem. Nometnes latvieši viņiem ziedojuši arī sainīšus.

Ārpus nometnes latvieši varējuši atrast darbu vienīgi UNRRA's dienestā. Tie, kas vēl vasarā bija strādājuši dažādos vācu uzņēmumos, tagad visi no darba atlaisti. Čakls ir meža darba strādnieku — latviešu artelis, kam jāsagatavo malka UNRAA's vajadzībām.

Gandrīz visi „sillenbuchieši" no UNRRA's dabūjuši apģērbu un apavus. Daudziem tie izrādījušies par piemērotiem darbam, dažiem tie bija arī ļoti labi. A. Purgailis

Konstantīna Čakstes fonds

Prof. Konstantīna Čakstes piemiņas fonds nodibināts Stokholmā. Fonda goda priekšsēde ir nelaika atraitne — Anastasija Čakste, valdes sekretārs prof. Leo Ābolinš.

Domas un sirds

Vlja Sproģe

Bez dzimtenes

Sāpju takas izstaigātas, —
Nav neviens, kas līdzi ietu;
Tikai nebeidzamās virknēs
Ilgu putni pāri skrien.

Pat neviena cela puķe
Nesmaida, bet galvu liec,
Jo no manām sāpju asarām,
Rasa nava viegla tai.

Nava drauga, — tikai aukstums,
Ledainajās skavās tur,
Sāpju taka tāla, tāla;
Dzimteni tā neredz vēl.

Mūsu mākslinieki čakli strādā

Latviešu teatŗa publikas mīlulē Lilija Štengele no Marktredvicas pārcēlusies uz Eslingenu. „Dzīves straumē esam kā skaidas", viņa saka, „es nu palikšu pagaidām še". Māksliniece visu bēglu laiku tomēr nav pavadījusi bezdarbībā, bet centīgi turpinājusi iestudēt jaunu repertuāru, uzņemot tanī arī franču un angļu dzejas. Klāt nākušas jaunas melodeklamācijas, kuŗas iestudē kopā ar komponistu V. Dārziņu. Pirmie vakari Eslingenā paredzēti 27. janvārī un 15. februārī.

Komponists Volfgangs Darziņš pēc Berlines lielām bombardēšanām un citām gaitām beidzot arī nokļuvis Eslingenā, kur iekārtojies un sācis komponēt dažus klavierdarbus. Viņš jau piedalījies koncertos par solistu un arī par pavadītāju dažos Amandas Rebānes-Libertes koncertos. Pašreiz kopā ar Liliju Štengeli gatavojas jauniem vakariem.

Baletmeistars Osvalds Lēmanis, kas skatītājus ielīgsmoja nevien ar savu dejas mākslu, bet pārsteidza arī ar bagātu izdomu un fantazijas kuplumu savu baletu iestudējumos, tagad nokļuvis Freiburgā, franču okupācijas joslā, kur aizvadījis daudz pelēku dienu. Nu viss nokārtojies, un Lēmanis atkal uzsācis dejotāja gaitas kopā ar savu dzīves biedri — dejotāju Mirdzu Tillaku un ar Lichačovu. Viņš lolo cerības sasaistīt kopā izirušo latviešu baletu, kas bija viens no labākiem visā pasaulē. Visām likstām par spīti Lēmanim arī tagad izdevies iestudēt daudz jaunu deju. Rāvensburgas teātrī viņš guvis lielus panākumus.

Komponistu, diriģentu un koncertmeistaru Eduardu Eichi bēgla gaitas novedušas Haunštetenas nometnē pie Augsburgas, kur viņš nodibinājis simfonisko orkestri un trio. Tie rīko daudz koncertu. Daudz laika prasa orkestŗa mēģinājumi. Kārtīgu darbu lielā mērā kavējot nošu trūkums. Notis bieži jārakstot pašam, jāharmonizējot un viss jāmeklējot, lai rastos tiešām laba programma. Šad un tad jāpaslaukot pagalms nometnē un jāveicot citi nometnes pienākumi. Bet citādi ar pašreizējo dzīvi viņš apmierināts, jo ir siltumā un savās istabiņās. Viņa dzīves biedre — Nacionālās operas baletsoliste Melanija Lence kļuvusi par saimniecības vadītāju, kas neatsakās arī no velas mazgāšanas pienākumiem. Viņa priecājas, ka ir kopā ar savu mazo milo meitiņu, māsu un māti. Pārdzīvojumi degošajā Drēzdenē bijuši ārkārtīgi smagi. Tur viņi zaudējuši gandrīz visu līdzpaņemto. Sevišķi viņai žēl kostīmu, īpaši latviešu skaistā tautas tērpa. Un tomēr Lence nebūtu Lence: viņa aizvien turpina iestudēt dejas un izbrauc deju turnejās pa latviešu bēglu nometnēm. Repertuārs ļoti kupls, bet trūkst kostīmu (pat drēbe kostīmiem nav dabūjama). Lence visur ir milš ciemiņš, kas valdzina skatītājus ar dejas vieglumu, šarmu un grāciju.

Tautas teātŗa solists Valdemārs Krūmiņš pēc ešelona trakā brauciena no Gdiņas cauri visai Vācijai un daudz pārmaiņām tagad apmeties Memmingenas nometnē, kur vada kultūras daļu, pārraksta notis, kur vien tādas var dabūt savam repertuāram, un centīgi mācās jaunas dziesmas koncertiem. Dziedājis vairāk koncertos Memmingenā un ciklur. Viņa dzīves biedre arī sūrojas par literatūras trūkumu. Nav lugu, nav dzeju, nav latviešu grāmatu. Ar skumjām un tomēr ar prieku arī viņa atceras savas aktrises lomas, no kuŗām mīlākā bijusi Gundega. Griba darbam ir liela, un viņa čakli lasa vismaz tās dzejas, kas atrodamas latviešu trimdas laikrakstos un kaut kur sadabūtajās grāmatās.

Latviešu mākslinieks nevar klusēt, nevar nestrādāt. Viņš allaž mācās, allaž strādā, lai no saviem garīgajiem apcirkņiem dotu arī citiem skaistumu un spēcinātu garu. Oto Krolls

„Latviešu Vēstnesi" piesūta tikai abonentiem, kas maksājumus ar pasta naudas pārvedumu nokārtojuši „Latviešu Vēstnesim" (Latvian News Bulletin) pēc adreses: Hotel Convikt, Dillingen/Donau, Bayern (13b).

Abonementa maksājumus var nokārtot arī sekojošiem laikraksta pārstāvjiem tieši:

Augsburg: Kadilis, Bureau of Latvian Committee, Maximilianstr. 81, Augsburg, Bayern (13b).

München: J. Grīnvalds, Herzog Rudolf Strasse 49 — 20, München 22, Bayern (13b).

Latvijas Sarkanais krusts

Latvijas Sarkanais krusts laika ziņā ir viena no visvecākām, pēc darbības apjoma viena no visplašākām un pēc tā mērķiem viena no vissvētīgākām organizācijām Latvijas demokratiskā valstī. Tas nodibināts tikai pāris dienas vēlāk pēc pašas Latvijas patstāvīgās valsts proklamēšanas. 1918. gada 20. novembrī jaunās Latvijas republikas valdība apstiprināja tā pirmos statutus. Drīz pēc Latvijas atzīšanas de jure Latvijas Sarkano krustu uzņēma Starptautiskā Sarkanā krusta komitejā Ženēvā par pilntiesīgu aktīvu locekli.

Vislielākie nopelni Latvijas Sarkanā krusta nodibināšanā ir profesoram Dr. med. J. Jankovskim, kas arī bija pirmais LSK galvenās valdes priekšnieks, palikdams šai amatā nepārtraukti līdz savai nāvei 1925. gadā. Savu darbību Latvijas Sarkanā krusta vadība iesāka ar niecīgiem materiāliem līdzekļiem, bet ar lielu prasmi un varenu gribas spēku. Valdība izrādīja Sarkanā krusta vadībai lielu pretimnākšanu, piešķirot Sarkanam krustam tiesības sarīkot naudas loterijas, dodot spēļu karšu koncesiju un zināmu piemaksu pie dzelzceļu biletēm un arī nododot tā rīcībā bij. Krievijas Sarkanā krusta mantu Latvijā, ieskaitot slimnīcu Rīgā. Drīzā laikā visā Latvijā kā pilsētās, tā arī uz laukiem izveidojās plašs Sarkanā krusta nodaļu tīkls, kuŗā iesaistījās tautas labākie spēki. Galvenās valdes un nodaļu valžu locekļus vēlēja Sarkanā krusta biedru pilnsapulcēs. Viņu amati skaitījās goda amati, viņu darbs bij brīvprātīgs, bez atlīdzības. Šis princips palika spēkā visā Latvijas Sarkanā krusta darbības laikā.

No paša sākuma pie Latvijas Sarkanā krusta nodibinājās Žēlsirdīgo māsu savienība, kas darbojās pēc seviškiem noteikumiem, bet pilnīgā saskaņā ar LSK galveno valdi. Žēlsirdīgo māsu priekšniece Marta Celmiņa no Sarkanā krusta dibināšanas līdz savai nāvei bija arī LSK galvenās valdes locekle. Latvijas Sarkanā krusta un Žēlsirdīgo māsu savienības sadarbība arvien bijusi visciešākā un nenoliedzami nesusi svētību kopējam darbam, kā to piedzīvojām palīdzības sniegšanā cietušiem no ūdensplūdiem 1922. gadā Daugavpilī un 1928. gadā Lubānā un arī daudz citos gadījumos.

Latvijas Sarkanais krusts atbalstīja jaunatnes organizācijas, dodot paspārni un izmaksājot ik gadus budžeta kārtībā zināmas summas Latvijas skautu organizācijai un nodibinot pie sevis Jaunatnes Sarkano krustu, kā pulciņi izveidojās visā Latvijas teritorijā.

Latvijas Sarkanā krusta plašā un sekmīgā darbība pievērsa arī ārzemju nacionālo Sarkano krustu uzmanību. Iepazīties ar to Rīgā katru gadu iebrauca pārstāvji ne tikai no kaimiņvalstu Sarkaniem krustiem, bet arī no Anglijas, Amerikas Savienotām Valstīm un pat no Kīnas. Vācijas Sarkanā krusta pārstāve, apskatījusi Latvijas Sarkanā krusta iestādes, sajūsmā izteicās, ka Latvijā redzētais esot viņas tēvijai vēl tikai skaists sapnis. Polijas sūtnis, apstaigājis Tērvetes sanatoriju, valsirdīgi atzina, ka ne Polijā, nedz arī tās kaimiņvalstīs viņš neesot redzējis nevienas tik skaistas, lietderīgi un bagātīgi apgādātas sanatorijas. Augsti vērtējot Latvijas sasniegumus preventīvā medicīnā, Lielbritānijas Sarkanais krusts deva Latvijas Sarkanā krusta žēlsirdīgām māsām iespēju tālāk izglītoties bez maksas Bedfordas kolledžā Anglijā. Šo iespēju izmantojušas vairākas latviešu žēlsirdīgās māsas un ar to palīdzējušas stiprināt draudzīgās saites starp latviešu un britu nacionāliem Sarkaniem krustiem.

Profesoram Jankovskim aizejot aizsaulē, Latvijas Sarkanais krusts bija jau tiktāl nostiprinājis savu stāvokli, ka varēja savu darbību drošī turpināt.

Pēc profesora Jankovska LSK priekšnieka amatā ievēlēja Dr. K. Kasparsonu, bet pēc viņa aiziešanas slimības dēļ — profesoru Dr. med. K. Baronu, kas šai amatā skaitās līdz šai dienai.

Pēdējā priekšnieka laikā Latvijas Sarkanais krusts sasniedza savas darbības kalngalus, bet arī piedzīvoja liktenīgu katastrofu. Gadu pēc gada darbība vērtās plašumā, atvēra jaunas nodaļas, sanatorijas, slimnīcas, veselības kopšanas punktus, žēlsirdīgo māsu skolas, aptiekas, rīkoja kursus sanitāriem, paplašināja mākslīgo locekļu darbnīcu un ārstniecības līdzekļu noliktavu. Sarkanā krusta augošām vajadzībām cēla vai pārbūvēja piemērotas ēkas, krāšņi un lietderīgi ierīkotas, moderniem aparātiem apgādātas. Ārstu palīdzību un sociālo aprūpi iedzīvotājiem sniedza visplašāko iespējamību robežās. Nodibināja pensiju fondu Sarkanā krusta algoto darbinieku nodrošināšanai vecuma un slimības gadījumos, pie kam iemaksu smagumu Sarkanais krusts ņēma uz sava konta. Pensionēšanas noteikumi Sarkanā krusta darbiniekiem bija izdevīgāki nekā valsts un pašvaldību darbiniekiem.

Latvijas Sarkanā krusta izgatavotās spēļu kartis izcēlās ar savu glītu izskatu, mākslinieciski izpildījumu krāsās un figurās un arī ar izturīgu papīru.

Gūstot līdzekļus no saviem racionāli nostādītiem pasākumiem un uzņēmumiem, Latvijas Sarkanais krusts spēja iegādāt modernus medicīniskus aparātus, uzturēt augsti kvalificētu ārstniecības personālu un pabalstīt speciālistus, komandējot tos uz ārzemēm paplašināt zināšanas.

Vadot plašu saimniecību un izdarot prāvas būves, Sarkanais krusts arvien turējās valdības apstiprinātā budžeta robežās. Valsts kontrole, revidējot Sarkanā krusta saimnieciskās darbības norisi, nevienā gadījumā nav taisījusi uzrēķinu LSK galvenai valdei.

Pēc pirmiem statūtiem, uz kuŗu pamata Latvijas Sarkanais krusts sāka savu darbību, tā pārvaldes organi sastāvēja no galvenās valdes, priekšniecības un priekšnieka. Galveno valdi ievēlēja biedru pilnā sapulce 25 locekļu sastāvā uz 3 gadiem, bet katru gadu trešdaļa locekļu bija pārvēlama, pirmos divi gados pēc lozes. Galvenā valde ik gadu no sava vidus ievēlēja priekšnieku, vicepriekšnieku, sekretāru un kasieri. Pēc vēlākiem grozījumiem statūtos, galvenā valde ievēlēja no saviem locekļiem uz vienu gadu priekšniecību — priekšnieku, 2 vicepriekšniekus un 5 locekļus. Galvenās valdes pārziņai un vadībai piekrita visas Sarkanā krusta lietas, priekšniecībai šo lietu sagatavošana galvenās valdes izlemšanai, bet priekšniekam galvenās valdes lēmumu izpildīšana un Sarkanā krusta pārstāvība. Ar 1938. gada 30. augusta likumu par Sarkano krustu valdība jūtami grozīja Sarkanā krusta iekārtu un stāvokli, ievērojami pastiprinot savas uzraudzības tiesības. Galvenās valdes locekļu skaitu noteica uz 30, no kuŗiem 5 ieceļ valdība, pie kam vienam no valdības ieceltiem jābūt par otru vicepriekšnieku. Priekšnieku un pirmo vicepriekšnieku apstiprina ievēlētos amatos valdība. Ar galvenās valdes sastāva palielināšanu, paaugstināja arī tās kvorumu no 13 uz 15. Sēdes uzskatīja par pilntiesīgām tikai tad, ja tajās piedalījās ne mazāk kā puse no locekļiem. Sarkanā krusta budžetā bija jāparedz noteikta summa valdības uzturamo iestāžu pabalstam un ienākumos jādzēš dzelzceļu biļešu piemaksas. 1938. gada likums gan atstāja spēkā vēlēšanu kārtību Sarkanā krusta pārvaldē, bet, pastiprinot valdības uzraudzību par to, lielā mērā apgrūtināja arī tā budžetu.

1940. gada vasara atnesa katastrofu Latvijai un līdz ar to Latvijas Sarkanam krustam. Padomju varas iebrukums apturēja LSK patstāvīgo darbību. Arī vācu okupācijas vara, kas 1941. g. vasarā ieņēma Latviju, Latvijas Sarkanā krusta darbību neatļāva. Šāds stāvoklis turpinās arī pēc vācu okupācijas varas likvidēšanas.

Ne pati Latvija, kā demokratiska valsts, nedz arī tās likumi legālā kārtā nav likvidēti. Pēc šiem spēkā esošiem Latvijas valsts likumiem, Latvijas Sarkanais krusts līdz šai dienai pastāv kā oficiāli atzīta juridiska persona un pēc starptautiskām tiesībām skaitās par Starptautiskā Sarkanā krusta locekli. Pēc Starptautiskā Sarkanā krusta komitejas statūtiem, katrā suverenā valstī var būt tikai viena oficiāli atzīta un Starptautiskā Sarkanā krusta komitejā reģistrēta nacionāla Sarkanā krusta organizācija. Tā pastāv tik ilgi, kamēr pastāv pati attiecīgā valsts un kamēr nacionālais Sarkanais krusts pilda savus pienākumus iepretim Starptautiskai Sarkanā krusta komitejai vai arī pats likvidējas.

Latvijas demokratiskās valsts un arī Latvijas Sark. kr. eksistences juridisko bazi ir grūti apstrīdēt. No saviem pienākumiem iepretim Starptautiskā Sarkanā krusta komitejai Latvijas Sarkanais krusts nekad nav atteicies. Kaŗa gados tas gan nav varējis izdarīt gadskārtējās biedru iemaksas Starptautiskā Sarkanā krusta komitejai, bet tas noticis force majeur dēļ, un to var nokārtot ar savstarpēju norēķināšanos, kādu veidu Latvijas Sarkanā krusta priekšniecība jau ir piedāvājusi Starptautiskā Sarkanā krusta komitejai.

Latvijas Sarkanā krusta pārvaldes organi — priekšnieks, priekšniecība un galvenā valde, kas savā laikā bija ievēlēti Latvijā, saskaņā ar likuma noteikumiem, pa visu pārtraukuma laiku gan nebija pielaisti pie savu pienākumu izpildīšanas, bet no saviem amatiem viņi nav legāli atlaisti un tādēļ ir tiesīgi paturēt tos līdz nākošām vēlēšanām. Daudzi no galvenās valdes locekļiem — Jaunatnes Sarkanā krusta vadītājs mācītājs Pauls Gailītis, Senāta bij. virsprokurors Fricis Zilbers, bij. iekšlietu ministrs Alfrēds Birznieks, ģenerālis Krišjānis Berkis un Dr. med. Brambats 1940. 41. g. okupācijas laikā aizvesti trimdā uz Krievijas austrumu apgabaliem, bet skautisma vadītājs ģenerālis Kārlis Gopers, ģenerālis Prauls un bij. sūtnis Hugo Celmiņš no komūnistu varas noslepkavoti. Profesors Dr. med. Brants nomira. Dzīvi palikušie galvenās valdes locekļi — inženieris Spricis Paegle, senātors Jānis Kalacs, profesors Dr. pharm. Eduards Zariņš, Rīgas pilsētas lielvecākais Roberts Liepiņš, paidagoģe Elfrīda Lauva, docents Stiprais, profesors Dr. ing. Mārtiņš Bīmanis, profesors

Austrālija

Vesels pasaules kontinents - Austrālija aizņem pāri par 7,7 milj. kvadrātkilometru platību. Tas guļ Klusajā okeanā ar Indijas okeanu uz rietumiem un Dienvidus okeanu uz dienvidiem no tā. Šai milzu kontinentā, pēc 1943. g. aplēsumiem, ir tikai 7.246.612 iedzīvotāju. Britu lielajā imperijā Austrālija ir dominija, kuŗas galvaspilsēta saucas Kanberra. Visā dominijā ietilpst 8 sastāvdaļas un territorijas — Jaunā Dienvidvelsa, Viktorija, Kvīnslenda, Dienvidaustrālija, Rietumaustrālija, Tasmānija, Ziemeļterritorija un Austrālijas galvaspilsētas territorija. Pirmajā, kuŗas galvaspilsēta ir Sidneja, uz 1 milj. kv. km dzīvo visvairāk cilvēku - 2.848.574. Tātad plātību, kas ir turpat 17 reižu lielāka par Latviju, apdzīvo tikai samērā nedaudz lielāks iedzīvotāju skaits kā miera laika Latvijā.

Austrālijas daba ļoti dažāda. Dienvidos klimats ir mērens, ziemeļos tropisks. No visām zemēm pasaulē Austrālija ir lielākā aitu vilnas ražotāja. No labības te audzē kviešus, auzas, miežus un kukuruzu. Austrālija tāpat dod daudz kartupeļu, cukurniedŗu, cukurbiešu, vīnogu un augļu. Šajā zemē atrodams zelts, sudrabs, svins, varš, dzelzs rūda, alva un ogles. Tālos ziemeļos mežonīgu bifeļu bari ganās milzīgajās stepēs, kur dzīvo tikai nedaudzi baltie cilvēki. Meža pīles un zosis neticami lielos daudzumos mīt un laižas pār lagūnām un ezeriem. Še ziemeļos var sastapt arī Austrālijas īstos iedzimtos, kas savā attīstībā palikuši visprimitīvākie cilvēki pasaulē. Viņi ir pilnīgi nomadi, kas uguni iededzina ar koka sprungulu berzēšanu, met bumerangus un nogalina kengurus ar škēpiem. Austrumaustrālijā ir augstī kalni, no kuŗiem Kosčuško kalns ir 2227 m augsts. Austrālijas vidus daļa uz rietumiem pāriet plašos līdzenumos.

Austrālija ir kontinents, kuŗā vēl atrodami gandrīz aizvēsturiski dzīvnieki. Parkos pilsētu tuvumā un milzīgajos krūmāju džungļos - „buša" var ieraudzīt koalas - dzīvos „tedijlāčiņus", kas nekad nedzer, pārtiekot no eikaliptu jauno lapu valguma. Pīlknābis ir zivs, putna un dzīvnieka kombinācija, kas vienādi labi jūtas ūdenī un uz zemes un ir viens no zinātnei pazīstamiem divi radījumiem, kas dēj olas un savus mazuļus baro ar pienu. Otrs šāds radījums ir skudru ēdēja Austrālijas echidna. Te vēl daudz citu dīvainu radījumu: Tasmānijas velns un vilks, dingo - suņi, kas neprot riet, un plankumainais meža kakis, kurmis, kas ir akls, mēms un kurls, rejošas kirzakas, mājas būvējoši grauzēji un zivis, kas elpo, jo tām ir kā plaušas, tā arī žaunas. Ļoti daudz te putnu greznām spalvām. Sarkani, zaļi un dzelteni papagaiļi laižas bariem.

Austrālija ir kolonizēta tikai 157 gadus. Kā britu dominijai, tai ir parlaments ar senātu un tautas vietnieku namu. Pēdējā lēboristiem (strādnieku partijai) 49 vietas, apvienotai Austrālijas partijai 14, zemnieku partijai 9 un neatkarīgiem 2, bet senātā lēboristiem 22 vietas un pārējām partijām 14.

Izglītība ir bezmaksas un obligāta. Ir pat 6 universitātes. Gandrīz puse austrāliešu pieder pie anglikāņu baznīcas, apm. piektā daļa ir katoļi, bet no pārējiem visvairāk presbiteriāņu un metodistu. Līdz 1939. g. karadienests bija obligāts visiem vīriešiem vecumā no 18 līdz 26 gadiem, bet pēc tam armijā un karaflotē pieņēma tikai brīvprātīgos, atjaunojot obligāto dienestu atkal 1940. gadā. 1944. g. austrāliešu bruņotos spēkos bija 891.000 vīriešu un 49.126 sieviešu. Pāri par 500.000 no viņiem bija brīvprātīgie, kas bija ar mieru, ka tos nosūta cīņā uz jebkuŗu karalauku.

Lai arī Austrālijā tikai nedaudz pāri par 7 milj. iedzīvotāju, visā kontinentā ražo pārtiku vismaz 12 milj. cilvēku. Kara gados daudz no šīs pārtikas saņēma ASV karavīri Dienvidklusā okeana karalaukā. Strauji sāk izveidoties rūpniecība. 1942. g. Austrālijā bija jau 26.971 fabrika.

Austrālijas naudas vienība ir Austrālijas mārciņa, kas līdzinās 3,21 am. dolariem. Ar lieliem kara izdevumiem 1943./44. budžeta gads Austrālijai atstāja 403 milj. mārc. deficitu, ko financē ar aizņēmumiem. Pensiju likumi paredz vecuma maksas veciem cilvēkiem un pensijas invalidiem, ieskaitot aklos. Pabalstus saņem arī bezdarbnieki, turbekulozes upuŗi un dažos gadījumos bijušo karavīru piederīgie. Ar īpašu Mātes aizsardzības likumu par katru Austrālijā piedzimušu bērnu izmaksā prēmiju. Pēc sociālās nodrošināšanas likumiem, katram bērnam līdz 16 g. v. ģimenēs, kuŗās ir vairāk par vienu bērnu, pienākas 5 šiliņu pabalsts nedēļā.

Pie Austrālijas territorijas skaitās arī Papua vai Britu Jaungvineja, kas atrodas Jaungvinejas salas dienvidaustrumu daļā, ziemeļos no Austrālijas. Ar Tautu Savienības mandātu Austrālija pārvalda arī bijušo Vācijas Jaungvinejas daļu, Bismarka archipelagu, bijušās vācu Solomonu salas, Norfolkas, Nauru, Ešmoras un Kartjēra salu. 1933. g. Austrālijas dominijai pakļauta arī Austrālijas Antarktikas territorija.

The World Almanach, 1945

Uzvaras maksa?

Atkārtoti uzsvērtā fikcija par to, ka Vācija samaksās okupācijas izdevumus, izgaist pēc iepazīšanās ar šīs zemes financiālo stāvokli. Bankrotējusi Vācija, nemaz nerunājot par šo izdevumu segšanu vai samaksu pat nākošos 50 vai 100 gados, pašreiz nevar uzturēt pati sevi. Amerikāņu nodokļu maksātājs ir tas, kas samaksā ASV okupācijas izdevumu rēķinus un pālīdz arī Vācijai. Mēnesī šie rēķini sniedzas miljonos dolaru un līdz ASV spēku atsaukšanai sasniegs desmit miljardu. Pierādījumi šim viedoklim atrodami plašajos ASV Militāras valdības ziņojumos.

Vācijas nedrošajā saimniecībā galvenie faktori ir trejādi: gigantisks iekšējais parāds, kārtējie budžeta deficiti un bezvērtīgā nauda, ko ik brīdi apdraud neapturama inflācija. Generālim Eizenhaueram vēl esot par Militāro gubernātoru, tā pēdējais ziņojums stāvokli rakstūroja šādiem vārdiem: „Finanču ziņā tiešām nopietnas grūtības rada nevis acumirklīgās problēmas, bet gan ilgāka laika faktori, kas jāpārveido, lai panāktu financiālo stabilitāti. Kāds atrisinājums jāatrod iekšējā parāda problēmai, jo šī parāda pilnīga segšana rādās neiespējama. Ar laiku jānovērš valdību lielie deficiti. Apgrozībā ir par daudz naudas."

Kara beigās Vācijas iekšējais parāds pārsniedza 400.000.000.000 marku. Visu šo parādu reprezentē vācu nogulditāju un banku rokās esošie „kara aizņēmumi". To saistību kārtošana vien ik gadus prasītu no 10 līdz 15 miljardu marku auglu samaksai. Tā kā „parāda pilnīga segšana rādās būt neiespējama," atkārtojot Eizenhauera vārdus, bet dalēja tā saistību kārtošana pēc finanču ekspertu vairākuma domām nav praktiska, tad viss parāds vai tā lielākā daļa no grāmatām jādzēš. Bankās esošie nodrošinājumi tāpēc, patiesībā, ir bezvērtīgi, bet tie bankām pašreiz (dažos gadījumos pārsniedzot 75 proc. no visām pieteiktām vērtībām) skaitās grāmatās kā nodrošinājums klientu skaidrās naudas iemaksām.

Pievienojiet iekšējam parādam papildu 400.000.000.000 marku prasības par nekustamu īpašumu kara postījumiem, un jautājums par parāda likvidāciju paliek pavisam bez cerībām.

Arī kārtējie valdību budžetu deficiti atņem cerības kādam atrisinājumam pārskatāmā nākotnē, ja vien nenotiek nodokļu programmas radikāla revīzija. ASV okupācijas joslā vien paredzētos budžetos kārtējam saimniecības gadam, kas beidzas 31. martā, jārēķinās ar deficitu, kas pārsniegs 1.800.000.000 marku, nepieskaitot „Reichsbahn" (dzelzceļu) un „Reichspost" (pasta) deficitus, kas vienmēr bijuši visas valsts, nevis vietējā atbildība. Bavārijā vien dzelzceļu un pasta deficitu vērtē uz 730.000.000 marku, un pie tam šos budžeta deficitus, kā uzsver Militārā gubernātora ziņojums, vēl nevar uzskatīt par pilnīgi pareiziem: „Jāpatur prātā, ka budžeti praktiski neparedz nevienu ieguldījumu lielākiem posteņiem, kas nākotnē aizēnos visu citu, proti, okupācijas izdevumiem, lauksaimniecības subsidijām, pabalstu maksājumiem un visas Vācijas izdevumu vajadzībām." Pēc iepriekšējiem aplēsumiem, amerikāņu joslā pabalstu maksājumi ik gadus „ievērojami pārsniegs 500.000.000 marku."

Stāvoklis attiecībā uz pašu naudu ir ne mazāk drūms. Pašreiz apgrozībā atrodas 70.000.000.000 marku un piedevām vēl miljardi Sabiedroto iespiesto okupācijas marku. Nav iespējams noteikt tieši, cik t. s. Sabiedroto okupācijas marku ir apgrozībā. Amerikāņu iestādes var pateikt tikai to, ka 4.000.000.000 nodoti finanču iestādēm un citām aģentūrām, bet nevar pateikt, cik no šīs naudas atrodas apgrozībā vai vēl ir uz rokas. Krievu, britu un franču iestādes nemaz nerunā par to, cik šādu marku laists apgrozībā. Varbūtējā okupācijas marku kopsumma sniedzas pie 18.000.000.000, kas ir tieši divtik, cik Vācijā naudas bija apgrozībā 1933. gadā.

Papildus apgrozībā esošiem 88 miljardu marku, Vācijas nauda tuvākā laikā dabūs vēl īpašu atšķaidījumu ar sīkāko vērtību naudas zīmēm par 5.000.000.000 marku. Jaunās naudas zīmes pasūtītas pēc 4 lielvalstu vienošanās tāpēc, ka „trūkstot sīko vērtību naudas zīmju". Ar to apgrozībā atradīsies 93.000.000.000 marku pret normālo 9.000.000.000 marku apgrozību. Militārā gubernātora ziņojums sabiedrību mēģina pārliecināt, ka, par spīti pasakainajam daudzumam apgrozībā, marka ir droša. Lai gan ziņojumā teikts, ka „nav pazīmju markas vērtības jūtamam samazinājumam," neoficiāli par dolaru pašreiz dod 200 marku (oficiālais un maksīgais kurss ir 10 marku par dolaru). Vācijas saimnieciskā ļaunumu atveselošana prasa steidzamu un noteiktu rīcību. Ja arī iekšējā parāda vienkārša dzēšana būs sāpīga noguldītājiem, vispārējās sekas nebūs sāpīgākas par tām, ja šo nastu uzkrautu amerikāņu nodokļu maksātājiem. Šāda dzēšana, attiecīgi ietekmējot banku nodrošinājumus, prasītu arī banku saistību atvieglošanu no ieguldījumiem, kas segti ar līdzsinējiem „nodrošinājumiem", tos „iesaldējot" vai tāpat pilnīgi dzēšot. Tas apturētu kredita inflāciju. Naudas inflāciju var apturēt tikai apgrozībā esošās naudas redukcija, liekot visu naudu nodot un izsniedzot jaunas naudas zīmes, varbūt, piecu vai desmit procentu apmērā katram pret naudas daudzumiem, kas pārsniedz 300 marku. Lai apturētu nekustamos īpašumos ieguldīto vērtību strauju pieaugumu, nepieciešams nekavējoties palielināt nekustamo īpašumu nodokļus.

Līdzīgas amerikāņu saimnieciskās domas novirzienā pārstāvji par šādu plānu domā, ka tas ir vienīgais atrisinājums Vācijas saimnieciskai „putrai". Arī krievi ir par noteiktu rīcību. Briti un francūži, turpretim, šķiet, kavējas nākt pie atziņas, ka no bankrotējušas nācijas nebūs iespējams iekasēt reparācijas skaidrā naudā.

Vienā okupācijas joslā šādus soļus, kādi ir iekšējā parāda dzēšana un jaunu naudas zīmju izlaišana, nav iespējams realizēt. Tam vajadzīga 4 lielvalstu kopēja rīcība. Kamēr tādas nav, Amerika nevar sagaidīt saviem nodokļu maksātājiem uzliktās nodokļu nastas samazinājumu. Pat vairāk: Vācijas atdzimšanas veicināšana, un arī tikai līdz Potsdamā noteiktam eksistences līmenim, prasa jaunus un aizvien pieaugošus amerikāņu dolaru izdevumus, — par pārtiku vien līdz šim ir samaksāti 75.000.000.

Beigsim ar Eizenhauera vārdiem: „Kaut arī plašākā un vēsturiskā ziņa vācieši ir pilnā mērā atbildīgi par savām pašreizējām saimnieciskām grūtībām, amerikāņu nostāja prasa soļus, kas aizkavētu vispārējo badu vai slimības, par cik tas ir iespējams. Šāda humānitāra nostāja prasa pārtikas un citu mantu ievedumus bez pozitīvas garantijas, ka saimnieciski novājinātā vācu nācija par to jebkad spēs samaksāt."

The Stars and Stripes Magazine

Kas būs UNO ģenerālsekretārs?

Līdz 16. janv. UNO pilnsapulce Londonā vēl nebija ievēlējusi UNO ģenerālsekretāru, ko amerikāņi jau sākuši dēvēt par nākamo faktisko „pasaules karali". Angļu aprindas atkārtoti izsaka vēlējumu, lai šo amatu uzņemtos ģen. Eizenhauers, kaut arī viņš pats un ASV valdība to nevēloties. Lielbritānijas līdzšinējais ministru prezidents Vinstons Čerčils, kas 14. janv. ieradies AS Valstīs, uz amerikāņu žurnālistu vaicājumu, vai viņš uzņemtos šo posteni, atbildējis, ka par to dzirdot pirmo reizi.

ASV strādnieku organizāciju prasības pēc algas paaugstināšanas gandrīz visās rūpniecības nozarēs draud izsaukt streikus, kas aptvers miljoniem nodarbināto. Telefona un telegrafa darbinieku streiks pārtraukts un atlikts uz 30 dienām.

Albānijas satversmes sapulce nobalsojusi par republiku. Ar to trimdā Londonā dzīvojošais karalis Cogs pievienojies Eiropas beztroņu karaļu pulkam. Spānijas diktators Franko pārkārtojis savu ministru kabinetu. Drīzumā Spānijā iesadīšoties pēdējā karaļa Alfonsa dēls Huāns, kas apspriedīšoties ar Franko. Spāņu rojalisti cer uz jo drīzu monarchijas atjaunošanu. Izsalkuši un lielas grūtības pārdzīvojošā Grieķija saņēmusi no ASV 25 milj. dolaru aizdevumu ar noteikumu, ka panāks kārtību savā saimnieciskā un politiskā dzīvē, lai varētu dabūt jaunus aizdevumus. Čechoslovakijas drošības iestādes paziņojušas par sazvērestības atklāšanu pret Beneša režīmu. To vadījis Londonā dzīvojošais ģen. Prchala, kas ir pretinieks Čechoslovakijas ciešai sadarbībai ar PSRS. Pēc sacelšanās Haiti republikā tās prezidents Leskots piespiests atkāpties. Neapolē 4.000 bezdarbnieku — kara dalībnieku un bijušo kara gūstekņu kopā ar namamātēm uzbrukuši pilsētas valdei, pieprasot pārtiku saviem bērniem. Sievietes sadedzinājušas tūkstošiem pārtikas kartīšu un pēc tam iebrukušas pārtikas veikalos. Nemieriem turpinotjes daudz citās Italijas pilsētās, Neapolē aizliegts pulcēties vairāk par 5 cilvēkiem vienā vietā.

Pasaules prese atturīgi novērtē UNO pilnsapulces aizklātās vēlēšanās notikušo 2 svarīgāko komisiju vadības nodošanu PSRS iespaidā esošo valstu pārstāvju rokās. Par Drošības komitejas priekšsēdi ievēlēts padomju Ukrainas ārlietu komisārs Manuilskis un par Saimnieciskās komitejas priekšsēdi — Polijas delegācijas loceklis Konderskis.

No Brēmenes uz ASV tuvākās dienās dosies vācu smagais kaujas kreiseris „Prinz Eugen", ko pēc Potsdamas vienošanās saņem ASV kara flote. Šis 10.000-to kara kuģis ir viens no nedaudzajiem, kas Vācijai vēl bija palikuši nebojāti. — ASV pašreiz apdzīvo 140 milj. cilvēku pret 131.7 milj. cilvēku 1940. gadā. Ja iedzīvotāju skaits turpinās pieaugt tikpat strauji, tad ap 2000. gadu ASV apdzīvos 200 milj. cilvēku. Uzlabojoties higiēniskiem un dzīves apstākļiem, caurmēra amerikāņu mūža garums tagad ir 64,5 gadu, kamēr 1930. g. to rēķināja tikai uz 59,57 gadiem.

ASV Militārā valdība pavēlējusi iznīcināt 28 lidmašīnu fabrikas Bavārijā, ieskaitot vienu, kas izbūvēta pazemē kāda kalna pamatnē. — Bavārijā izdots īpašs likums par bēgļiem. Pašreiz Bavārijā jau 1,4 milj. bēgļu no citām Vācijas daļām un 325.000 ārzemnieku. Līdz 31. jūlijam Bavārijai jāuzņem un jānovieto vēl 1 miljons bēgļu.

Polu preses aģentūra Varšavā ziņo, ka no PSRS nodotiem Polijas austrumu apgabaliem tagadējā Polijā atgriezušies 8000.000 poļu, bet vēl 600.000 poļiem sagatavoti transporta līdzekļi. No Polijas uz PSRS izceļojuši 320.000 ukraiņu un 30.000 baltkrievu. No Eiropas rietumiem Polijā atgriezušies 600.000 poļu, to vidū 200.000 no angļu okupācijas joslas.

Ar 14. janv. pilnos apmēros atjaunota ātrvilcienu satiksme uz līnijām Frankfurta-Hofa, Frankfurta-Minchene caur Nirnbergu, Frankfurta-Minchene caur Štutgartu, Frankfurtā-Vēzerminde un Frankfurta-Kasela. Par ātrvilcienu izlietošanai vajadzīgām atļaujām informē stacijās. — 5 padomju laikrakstu korespondenti ar kapteini Lidiju Denisovu priekšgalā pašreiz apciemo amerikāņu joslu un apmeklēs Frankfurtu, Nirnbergu, Mincheni, Bad-Tēlcu un Heidelbergu.

The Stars and Stripes

Dr. med. Jansons, Dr. med. Augusts Pētersons, bij. sūtnis Dr. med. Oskars Voits, zvērināts advokats Pēteris Eglītis un Dr. med. Jānis Jaunzems evakuēti uz dažādām vietām Vācijā.

Tikai neliela daļa galvenās valdes sastāva — priekšnieks Dr. med. Kārlis Barons, profesors Dr. med. Ernests Putniņš, profesors Dr. med. Pēteris Sniķers un agronoms Skubiņš nezināmu apstākļu dēļ ir palikuši Latvijas territorijā.

Tikai pēc angļu un amerikāņu karaspēka ienākšanas, uz Vāciju aizvestiem galvenās valdes locekļiem radās iespēja sazināties, nodibināt savstarpējus sakarus un stāties pie Latvijas Sarkanā krusta darbības atjaunošanas.

Promesošā priekšnieka funkcijas pārņēma likumā noteiktā kārtā ilggadīgais vicepriekšnieks Spricis Paegle. Priekšniecība varēja atjaunot darbību, jo atsaucās 4 tās locekļi — vicepriekšnieks Spricis Paegle, senātors Jānis Kalacs, profesors Dr. pharm. Eduards Zariņš un Dr. med. Jānis Jaunzems, kāds kvorums pēc likuma ir lemtspējīgs.

Arī galvenā valde var sanākt likumā paredzētā kvorumā, jo līdz ar 12 uz Vāciju evakuētiem tajā ietilpst arī Latviešu Centrālās komitejas nozīmētie 5 locekļi — bij. finanču ministrs Dr. A. Valdmanis, Tautas palīdzības priekšnieks mag. jur. Ā. Šilde, Dr. med. N. Vētra, Dr. A. Bormane un mag. iur. A. Gārša.

Šādos apstākļos Latvijas Sarkanais krusts ir spējīgs emigrācijas laikā turpināt savu Latvijas likumos un Starptautiskā Sarkanā krusta konferencēs tam paredzēto darbību, lai gan stipri ierobežotos apmēros. Tas savā vadībā pārņēma arī tos pienākumus, kuŗus pirms galvenās valdes darbības atjaunošanas Sarkanā krusta vārdā bija veikušas citas grupas. Tādām grupām galvenā valde atļauj turpināt iesākto darbu, ciktāl tās darbojas saskaņā ar likumu par Sarkano krustu.

Par Latvijas Sarkanā krustā galvenās valdes un priekšniecības pagaidu sēdekli izraudzīta Hidesena (Latvian DP Camp, „Frische Quelle", Hiddesen bei Detmold, Lippe).

Par Latvijas Sarkanā krusta galvenās valdes un priekšniecības darbības atjaunošanu un pagaidu sēdekļa vietu ir paziņots mūsu sūtņiem Londonā, Vašingtonā, Ženēvā un Stokholma, Starptautiskā Sarkanā krusta komitejai Ženēvā un visām nacionālām Sarkanā krusta organizācijām ārzemes. Sūtnis Ženēvā ir lūgts arī no savas puses pielikt pūliņus, lai Latvijas Sarkanā krusta tiesības neaizkartu un lai nokārtotu jautājumu par izstāvošās biedru naudas samaksu.

Trimdas apstākļos Latvijas Sarkanā krusta financiālās iespējas ir ļoti ierobežotas, bet aprūpības lauks bezgalīgi plašs. Gandrīz visas tā naudas summas, kas sastādās no vācu markām, ir blokētas vācu bankās, un līdz šim nav izdevies tās atbrīvot. Aprūpējamo kara invalidu, kara gūstekņu un trūcīgo bēgļu lielās vajadzības Latvijas Sarkanais krusts tādēļ var apmierināt tikai niecīgā apjomā un arī ne visos gadījumos. Taču dara visu, kas vien Sarkanam krustam pašlaik ir pa spēkam.

Latvijas Sarkanā krusta darbības lauks patlaban aptver angļu, amerikāņu un franču okupācijas joslas Vācijā un Austrijā. Tas sadalās 34 Sarkanā krusta nodaļu un 10 pilnvarnieku rajonos angļu joslā un 60 Sarkanā krusta pilnvarnieku rajonos amerikāņu un franču okupācijas joslā. Sevišķu vērību Latvijas Sarkanais krusts veltī protežu jautājumam, kas ir viens no grūtākiem.

Enerģija, rūpība un saprašanās gars, ar kādu Latvijas Sarkanā krusta vadība ir kērusies pie savu cēlo mērķu sasniegšanas, tā ilggadīgo darbinieku pieredze un nesavtīgā stāja ir droša garantija, ka Latvijas Sarkanā krusta darbība arī trimdas apstākļos dos maksimāli iespējamos panākumus. Cerot un ticot Sarkanā krusta humānitāram garam, droši solosim ar šī krusta zīmi uz priekšu, un mēs pārvarēsim visus šķēršļus. Per aspera ad astra!

Senātors J. Kalacs.

Noraida „Die Neue Zeitung" apgalvojumus

Švābijas novada Latviešu komiteja ar Igaunu komiteju un Lietuviešu komiteju 6. janv. no Augsburgas nosūtīja amerikāņu armijas Minchenē vācu valodā izdodamā laikraksta „Die Neue Zeitung" vadībai kopēju rakstu, kuŗā noteikti noraida šī laikraksta 4. janv. numura ziņojumā minētos apgalvojumus par to, ka Baltijas valstu pilsoņi — emigranti Vācijā simpatizē nacionālsociālismam un ka ārpus DP nometnēm viņi nodarbojas ar laupīšanām un slepkavībām. Šo rakstu lūgts publicēt „Die Neue Zeitung" slejās.

Līdzīgus atsaukuma un patiesības pierādījuma rakstus minētā laikraksta vadībai, kā mūs informē, nosūtījuši arī daudzi atsevišķi latvieši.

No Vācijas atgriezušies 24.864

Par kartupeļu piegādi Madonas radiofons ziņo: lielsaimnieki daudz pagastos, it sevišķi Jelgavas apriņķi, izvairās no kartupeļu piegādes. Slapjā vasarā ievērojami ietekmējusi ražu, tomēr centīgākie apriņķi, piemēram, Jēkabpils, kaut arī tas ir ļoti zems, piegādi veic apmierinoši. Vienā no pašām pēdējām vietām atrodas Rēzeknes apriņķis. Jelgavas apr. plānu izpildījis par 58 proc., Tukuma-Talsu 59—70 proc., Valkas un Daugavpils apr. plānu izpildījuši 100-procentīgi. Uz 20. nov. viss plāns izpildīts par 90 proc.

Padomju Latvijas komisāru padome un komūnistu partijas centrālā padome publicē lēmumu par lopkopības saglābšanu. Konstatēts, ka dažos apriņķos stāvoklis ļoti kritisks. Nopļauts esot 68 proc. dabisko pļavu un skābbarības plāns izpildīts tikai par 36 proc. No 39 padomju saimniecībām 10 sākušas lopu ēku remontus. Zemkopības komisariāts neesot izpildījis norādījumu par govju skaitu samazināšanu mazo zemju īpašnieku saimniecībās un lieko lopu nodošanu padomju saimniecībām.

80 izpildkomitejām padomju Latvijā priekšsēdes ir sievietes.

6000 garīdznieku labprātīgi piedalījušies dzelzceļa tīkla labošanā svētdienās. Rīgas ostā var reizē izkraut jau 2 oglu kuģus. Lielupes un Daugavas udenscelos atrasti nogremdēti 24 velkoņi un preču kuģīši un 215 liellaivu. 90 no tām izceltas.

Zasulauka Manufaktūrā no 750 stellēm darbojas 270.

Jelgavas cukurfabrika 30. novembrī devusi pirmo šīgada ražas cukuru. Liepāja sākusi darbu dienu vēlāk, Krustpils uzsāk 10. decembrī.

Liepājā atjaunota ellas fabrika. Decembrī tai bija jaražo saules puķu ella.

Līdz 1945. g. 1. septembrim no Vācijas Latvijā, pec Madonas radiofona ziņām, atgriezušies 24.864 cilvēki. Bērni pa lielākai daļai atgriezušies bez vecākiem. No Vācijas atgriezies arī kādreizējais augstākās padomes deputāts Ed. Mikelsons, kam vācieši esot likuši strādāt fizisku darbu zem klajas debess. „Latvju Vārds" Stokholmā

Jaunuzbūves problēmas pēckaŗa Eiropā

Gandrīz visas Eiropas zemes ir smagi cietušas karā. Daudz tanīs dažādu postījumu un drupu. Kaut gan liela daļa kontinenta nāciju patlaban vēl atrodas tādā stāvoklī, ko nevar saukt ne par mieru, ne par karu, tomēr jautājumi par jaunuzbūves iespējamībām pacelas itin visur un ar katru dienu kļust asāki. Kā pasaule tos atrisinās vai vismaz domā atrisināt, tas arī mums var dot vērtīgus ierosinājumus, jo mēs visi ceram, ka reiz varēsim no jauna celt paši savu brīvo, lai arī postā nokļuvušo zemi.

Vienā pašā Francijā tagad ir ap 1,5 miljoni sagrautu un 5 miljoni vairāk vai mazāk bojātu ēku. Tur nozudušas no zemes virsas veselas pilsētas vai pilsētu daļas. Jaunuzbūves darbs še ir liels nacionāls uzdevums, kā veikšanai būs vajadzīgi daudzi gadi un plaša organizācija. To apzinoties, franču valdība radījusi īpašu Jaunuzbūves ministriju, kas jau stājusies pie priekšdarbu veikšanas uzdevumam, kam plašumā un dziļumā nav piemēra franču vēsturē.

Par jaunās franču ministrijas nodomiem tās oficiāls pārstāvis Pols Dautrijs atklātībai devis pietiekami plašu ieskatu.

Jaunās dzīvojamās ēkas, viņš saka, mēs negribam celt gluži tādas, kādas tās bijušas agrāk. Vispirms ar dzīvokļiem apgādās frančus, kam dzīvokļu nav nemaz. Mēs izvilksim no alām, pagrabiem un šķūņiem tos, kuŗus tur sadzinuši gaisa uzrukumi. Pēc tam ar labiem un pat labākiem kā tagad dzīvokļiem apgādās pārējos frančus. Valdība vēlas, lai visiem būtu veselīgi, ērti un saulaini dzīvokļi, lai pilsētas slikto dzīves apstākļu dēļ vairs nebūtu tautas dzīvā spēka iznīcināšanas vietas. Arī fabrikas mēs vairs neatjaunosim agrākajā ciešās apbūves veidā. Tās cels izkliedēti. Ielas būs ar zaļumu laukumiem un kanālizāciju.

Dautrijs šos uzdevumus domā atrisināt pēc jaunākām zinātniskām atziņām dzīvoklu un pilsētu veidošanā. Pie Jaunuzbūves ministrijas nodibināta celtniecības padome, kuŗā aicināti pazīstami celtniecības jauno ideju paudēji Perrē, Lekorbizjē un Lurkats.

Protams, šāda pieeja jaunajiem celtniecības uzdevumiem izsauks arī lielu pretestību no konservātīviem tradiciju glabātājiem, kas gan bieži vien sajauc vienkāršu paradumu ar cieņu pret pagātni, tradiciju ar vecā mechanisku atkārtošanu, jaunuzbūvi ar vecā atjaunošanu. Pagātnes dievinātāji uzskata, ka Francijai jāatdod tās zaudētie pieminēkļi, jāsaglabā pagātnes pilsētu īpatnējā glezniecišķā burvība un stils.

Ja Franciju atjaunotu šādā veidā, tad tā mudžētu no neistiem veciem pieminēkļiem, kas tomēr būtu jauni. Tātad franču pilsētām būtu viltots vecums. Mūsu spējīgie architekti to nekad nepieļaus. Celtnes veidos atbilstoši laikmeta vajadzībām, technikai un gaumei, t. i. atbilstoši tām īpašībām, kas piemīt katra laikmeta lielai architektūrai. Vienīgi laikmeta dzīvai architektūrai un vienīgi tai ir tiesības klūt par tradicionālu. Neaizmirsīsim, ka arī katedrāles savā laikā bija modernas celtnes.

Runājot par jaunās dzīvās franču architektūras principiem, daudzi celtnieki norāda uz Lekorbizjē grāmatām „Vers une architecture" (1923) un „La ville radieuse" (1935).

Lekorbizjē neatzīst dārzu pilsētas ar maziem vienģimenes namiņiem. Viņš šādus pasākumus nosauc par tukšu ilūziju. Tie nesasniedzot savu mērķi: darbā nogurušajam strādniekam un viņa ģimenei dot ērtu un parocīgu atpūtas vietu. Šādas dārzu kolonijas novieto pilsētu nomalēs tālu no darba vietām. Rodas satiksmes grūtības. Nav novēršami arī miera traucējumi no kaimiņu puses. Domāto savrupību un atpūtu tas lielā mērā pārvērš fikcijā. Sarežģījumi rodas arī ar kanālizācijas, elektrības u. c. vadu sistēmas iekārtošanu. No šādas dārzu pilsētas grūti sasniedzamas kultūras un sabiedriskās iestādes. To sasniegšanas grūtības prasa jaunu piepūli un tādā kārtā neveicina tautas gara un kultūras dzīvi.

Lekorbizjē visu pamato ar lietderības principu: dzīvei jaunajās ekās jābūt ērtai un parocīgai, gluži kā savam uzdevumam labi piemērotā mašīnai. Pēc viņa domām, tas vislabāk sasniedzams ar lieliem debesskrāpjiem, kas celami pilsētā ar starveidīgām ielām un lielākā attālumā viens no otra. Visa pilsēta veidojama par lielu parkū, kur zaļumu vidū novietojas sabiedriskās un kultūras ēkas: veikali, pasts, teātŗi, kinoteātŗi, sporta laukumi u. c. Ieguvums: laba atpūta, miers (starpsienu traucējumus mūsdienu technika viegli novērš), daudz saules un gaisa, viegli un parocīgi veidojama saimnieciskā un garīgā dzīve. To visu varam viegli iegūt, ja atmetam bailes no augstām celtnēm. Bailu pamatā ir aizspriedumi un vecas parašas. Debesskrāpju celšanā modernai būvtechnikai grūtību nav, kā to redzam amerikāņu praksē.

Materiāli šādas ideālas pilsētas būvei būtu saule, debesis, koki, terauds, cements.

Atjaunošanas būvdarbi Francijā vēl nemaz nav sākti. Vispirms jānovāc gruveši, jāizgatavo projekti, jānoskaidro problēmas. Ļoti svarīga problēma, ko patlaban Francijā dzīvi pārrunā, ir jautājums par dzīvokļu ātru sagādi cilvēkiem, kam to nav. Te var būt runa tikai par pagaidu dzīvojamām telpām 5 līdz 10 gadiem. Šādas ēkas lielā skaitā un ātrumā var izgatavot vienīgi fabrikas seriju veidā.

Pret pagaidu ēkām pacēlas daudz iebildumu to izskata dēļ. Fabrikās ražotas tās nebušot dailas, bet vienmuļas, kā jau vienveidīgās barakas. Ir arī citi ieskati: arī fabrikā gatavotām ēkām varot būt stils un individuāla gaume. Fabrika gan gatavošot ēkas stāvu, bet ne visas detaļas un iekārtu. Pie tam esot labi, ja ēkas mūžs neesot pārāk garš, jo tad to ērtāk atvietot ar labāk veidotu jaunbūvi līdzīgi tam, kā veca modela automobili nomainām ar modernāku modeli. Tas, protams, esot pretrunā ar līdzšinējo paradumu uzskatīt ēku par „mūžīgu", bet paradumus audzināšanas celā varot mainīt. Ar sabiedrības ieskatiem tāpēc daudz nevajagot rēķināties.

Dzīve mūs jau aiznesusi par daudz tālu no pagātnes, lai mēs varētu attaisnot aklu piekeršanos bijušam. Tas būtu komiski, ja kāds mūsdienu, teiksim, labi barots fabrikants ultramodernā automašīnā vai lidmašīnā dotos uz svētdienas atpūtu — vīkendu kādās vecās dzirnavās, kur viņam būtu iekārtots dzīvoklis, teiksim, Ludviķa 15. stilā. Neviens, protams, nebūs pārliecināts, ka viņš šādos apstākļos labi justos un arī labi atpūstos.

Lai kādi būtu iebildumi pret pagaidu ēku ražošanu fabrikās, tas tomēr ir vienīgais ceļš, kā izbumboto tautu visātrāk apgādāt ar dzīvojamām telpām. Par materiālu jāizlieto viss pieejamais un noderīgais: koks, metalls, blietēta zeme, ģipsis, akmens. Šī darba veikšanai radāma spēcīga rūpniecība, kuŗas uzdevums neaprobežosies tikai ar pagaidu ēku būvi vien, bet turpināsies arī pastāvīgo ēku celšanā.

Būvniecības problēmas līdzīgi risinās arī Anglijā, tikai ātrākā tempā. Arī te daudz runāts par stila jautājumiem. Svarīgākais tomēr ir pati būve un telpa, ko tā dod. To tagad saprot arī konservātīvais anglis. Viņam vairs neliekas, ka „home" iespējams uzcelt tikai pēc vecā parauga. Angļu sabiedrība sāk saprast, ka fabrikas loma ēku celtniecībā ir dabīgas sekas neizbēgamajā technikas attīstībā. Tā pierod pie domas, ka ģimenes laime tikpat labi iespējama zem modernu celtņu metalla sijām, kā zem vecām nosūnojušām kieģeļu arkām un velvēm.

Praktiskajā pagaidu ēku celšanas darbā angliem izstrādāti projekti, un pēc tiem jau ražo vairākus ēku tipus. Materiāls: dzelzs, stiegrotais betons, koks.

Liela un grūti pārskatāma uzdevuma priekšā stāv Vācija. Visumā tā vēl nemaz nav attapusies, kādā veidā und kādiem līdzekļiem sākt jaunuzbūves darbus, īpaši pilsētās, kas ir tikai plaši drupu lauki. Tomēr arī še pamazām novāc drupas, izlabo bojātās ēkas un pa retam sāk celt arī jaunas.

Arī Vācijā akūts jautājums par pagaidu ēku ražošanu vairumā. Izstrādāts projekts koka ēkas tipam, ko ražos masveidīgi. Eka sastāv no 5 elementiem, kas sastiprināmi ākiem. Šāda saliekama ēka uzstādāma vienā dienā. Tā dod 25 kv. metrus lielu grīdas laukumu. Tanī iebūvētas visas nepieciešamās mēbeles un sienu skāpji, arī visi nepieciešamie krāsojumi jau paveikti. Nav aizmirsta vanna, kas iegremdējama grīdā un tātad īpašas telpas neprasa. Ārējo sienu veidojumā lietoti saplākšņi. Šādu sienu siltumvadīšanas spējas ir līdzvērtīgas 1 kieģeļa biezai mūŗa sienai.

Saliekamās dzīvojamās ēkas projektu izgatavojis austriešu inž. Lucs. Eka izmaksā 4.800 marku.

Nekā nezinām, ko dzīves jaunuzbūves ziņā dara mūsu nospiestājā Latvijā un pie mūsu likteņbrāļiem lietuviešiem un igauņiem. Par to varam tikai minēt, izejot no netiešiem nostāstiem, no neseniem piedzīvojumiem un pieredzētām turienes tagadējās varas metodēm.

Arch. Jūlijs Lūsis

SPORTS

LCK mitnē Hidesenā pie Detmoldas nodibināta LJKS nodaļa. Dibināšanas sanāksmē garīgo aktu vadīja prof. Dr. K. Kundziņš, apsveica Dr. Fr. Gulbis un LJKS ģenerālsekretārs agr. B. Radziņš sniedza organizācijas izcelšanās un attīstības pārskatu. Par valdes priekšsēdi ievēlēja doc. J. Grīnbergu, bet valdē māc. E. Kiploku, O. Rīteru, M. Stulpiņu un A. Ergli. Sporta daļas galvenie kārtotāji ir LDzB basketbolisti E. Zvirbulis un G. Meržejevskis. Sportistu rīcībā nodota piemērota zāle, kur iekārtoti basketbola un volejbola laukumi Detmoldas latviešu sportisti rosīgi darbojās jau pirms LJKS oficiālās nodibināšanas. Spēcīga ir vietējā basketbola vienība, kas guvusi teicamas sekmes pret apkārtējo nometņu latviešu un lietuviešu sportistiem. — Kaseles latviešu sportistu nodarbes vada futbola tiesnesis A. Pukinskis (LDzB), kas uz Kaseli pārgājis no Fišbachas nometnes pie Nirnbergas. — Latvijas ilggadējais vieglā svara boksa meistars Jānis Klusovs (Auseklis) pārgājis profesionālos. Viņš parakstījis līgumu par pirmo uzstāšanos 27. janvārī Hamburgā. Klusova menedžers ir Daugaviešu futbolists E. Vucēns. Atskaitot K. Gūtmaņa un H. Vītola dažus panākumus abu pasaules karu starplaikā Parīzē, mūsu bokseŗi par profesionāliem ringos startējuši ļoti maz un arī bez ievērojamākām sekmēm. — Latviešu sportistu centrā Vācijas trimdā — Lībekā, kur mīt daudzi mūsu izcili sporta ļaudis, poļi rīkoja galda tennisa turnīru ārzemniekiem. Vīriešu vienspēlē no 77 dalībniekiem uzvarēja angļu karavīrs Maršs, finālā pieveicot latviešu izlases spēlētāju V. Upmani 21:12, 18:21, 21:18, 21:14. Maršs 1938. g. aizstāvēja Anglijas krāsas pasaules meistarsacīkstēs. Turnīrā 2. v. ieguva Upmanis un 3. v. bija lietuvietis Brazlausks. Vīriešu divspēlē uzvaru izcīnīja latvieši V. Upmanis un A. Liepiņš. Pēdējais ieguva 1. v. arī Hamburgas starptautiskajā turnīrā, pārspējot amerikāņu, angļu, meksikāņu, polu un igauņu spēlētājus. Lībekas latvieši galda tennisā pieveica Ķīles tautiešus 5:0. Lībekiešu vienībā bija Šleicars, Borduško un Eglītis. — Elmhornas nometnē tuvākajās dienās dibinās LJKS nodaļu. Tur mīt Latvijas futbola savienības darbinieks A. Auziņš un Rūjienas sporta b-bas vad. A. Puriņš. — Nērdlingenā dzīvo mūsu kādreiz ievērojamais futbolists Indrikis Greble (LSB). Drūms ir viņa 4 brāļu liktenis: Oskars Greble krita Latvijas atbrīvošanas cīņās pret vāciešiem, par ko viņu pēc nāves apbalvoja ar Lāčplēša ordeni, Latvijas valsts futbola vienības vārtsargu Ādolfu Grebli ar brāli Jāni Grebli aizveda krievu okupācijas laikā, bet jaunākais brālis — futbola aizsargs ltn. Augusts Greble palika kaujas laukos pie Opočkas. — Vieglatlēts Valdis Teteris (Daug.), dzīvodams Dachavā, sarakstījis grāmatu „Manas sporta gaitas". Tanī pārskatāmi redzams, kā no Liepājas zēna — ģimnazijas sporta entuziasta izaudzis viens no visievērojamākiem Latvijas vieglatlētiem.

Arnolds Šmits

Izdevējs un atbildīgais redaktors — Publisher and Editor-in-Chief: Viktors Baltkājis.

Printed by Manz, Dillingen.

Mums raksta

Atcerēsimies arī „nezināmos"!

1915. g. februārī un martā, kad vēl nebija Latviešu strēlnieku pulku, 25. rezerves bataljona rota Poltavā, izejot uz mācībām un atgriežoties, sava virsnieka vadībā — par lielu brīnumu miegainiem krieviem — dziedāja latviešu tautas dziesmas. Vēlāk šo vienību samala Galicijas kauju laukos. — Daudz tādu cīnītāju ir bijis arī otrā pasaules karā, kaut arī viņi nav bijuši vairs visiem pazīstamu un ar slavu vainagotu latviešu karavicnību locekli. Atcerēdamies mums zināmos tēvzemes dēlus, neaizmirsīsim arī šos mūsu „nezināmos" karcivjus, kas tāpat visu ziedojuši savai tēvzemei, kaut arī tiem bieži bija jāpaliek un arī sava dzīviba jāzaudē svešos karapulkos. Gribētos lūgt mūsu veco strēlnieku tēvu Jāni Goldmani, pulcējot ap sevi latviešu strēlnieku veterānus, aicināt uz kopā turēšanos itin visus latviešus, kas ar ieroci rokā — vienalga kur un kā — tāpat stāvējuši, un, varbūt, vēl stāvēs par savas tēvzemes ideāliem. — Indrikis Kalniņš, Latvian Camp, „Finanzamt", Neunburg v. W., Oberpfalz (13a).

Sludinājumi

Par vīru leitn. **Aleksandru Līvmani**, dz. 1914. g., no Rīgas, cīnījies Kurzemē, un kaprāli **Jāzepu Līvmani**, pēd. ziņas no Delmenhorstas slimn., ļoti lūdz ziņot **Ainai Līvmanei**, Latvian Camp, Lauingen/Donau, Bayern

Leģ. **Frici Laukmani** no Jelgavas, Kr. Barona ielas 34, meklē **Johanns Ksilanders**, Breitestr. 8—2, Esslingen-Neckar, Württemberg (14).

Par dēlu **Gunāru Krauju**, dz. 26. 1. 11. Daugavpilī, dienējis 15. div., no 44. 6. 11. — 45. 16. 1. ārstējies Bērentas k. slimnīcā, lūdz ziņot **Kārlim Kraujam**, UNRRA Team 69, Bad Mergentheim, Württemberg (14).

Dēlu **Leo Kirillovu** meklē **Stepans Kirillovs**, Hotel „Excelsior", Bad Mergentheim, Württemberg (14).

Par vīru **Augustu Kangaru**, dz. 13. 10. 3., lūdz ziņot **Annai Kangarai**, DP Center 69, Schloss 64, Bad Mergentheim, Württemberg (14).

Edvartu Osvaldu Bērziņu, dz. 24. 15. 10, pēd. dz. vieta Plaviņu Kampēnos, meklē māsa **Aina Bērziņa**, Breitestr. 8—3, Esslingen/Neckar, Württemberg (14).

1890. g. dz. tēvu **Antonu Svikšu** un 1900. g. dz. māti **Jadvīgu Svikšu** no Rēzeknes apr. Maltas pag. u. c. tuviniekus no šī pag. meklē **Kazimirs Svikša**, dz. 29. 22. 7.: Duttenhoferstr. 27, Rotweil, Württemberg (14).

Sievu **Helenu Rogozovu**, dzim. Ancpaku, dz. 1916. g., no Daugavpils apr. Preiļu pag. Skutēnu ciema meklē **Jānis Rogozovs**, dz. 10. 18. 2.: Duttenhoferstr. 27, Rotweil, Württemberg

Juri Zosuli, dz. 25. 9. 3., no Laibachas instr. skolas 45. 6. 3. nosūtīts uz vienību, meklē māte. Par viņu lūdz rakstīt **Vērai Rogainai**, DP Center (Latvian Camp), Kleinkötz bei Günzburg/Donau, Bayern (13b).

Māti **Karlīni Potašņiku** no Rīgas, pēd. dz. v. Plomnitz, Kr. Habelschwerdt, meklē meita **Erna Imbrika**, Rich. Wagnerstr. 2, Regensburg, Bay. (13a).

Dēlu **Oskaru Tīsu** no Rīgas, dz. 21. 14. 12., meklē māte **Margriete Tīsa**, Richard Wagnerstr. 2, Regensburg, Bayern (13a).

Brāli **Jāni Stumbru**, dz. 12. 6. 5., meklē **Milda Stepe**, DP Center 69, Schloss 64, Bad Mergentheim, Württemberg

Aleksēju Strazdiņu, dz. 12. 7. 2., no Rīgas, Tallinas ielas 40—3, meklē **Emīlija Strazdiņa**, Latvian Camp, Lauingen/Donau, Bayern (13b).

76 g. v. **Lizeti Zekseru** no Džūkstes pag. meklē meita **Alīde Rozentāla** un znots **F. Rozentāls**, Latvian Camp, Lauingen/Donau, Bayern (13b).

Par **Jāni Šmitu**, dz. 21. 16. 12., no Dikļu sanatorijas, lūdzu ziņot **Kr. Ozolam**, Walderseestr. 33—3, Lübeck

Haraldu Bachštrēmu no Rīgas, Kalnciema i. 23, un citus piederīgos meklē **Erika Šulca** no Rīgas, tagad: Neu-Steddorf, Nr. 24, bei Bienenbüttel, Kr. Uelzen (20).

„Gaisa izpalīgu" **Edgaru Tiltu**, dz. 27. 30. 9. Zvārdes pag., pēd. dz. v. Rīgā — „Feldpost L. 47362," meklē **Līna Spriņģe**, Seevasenstr. 10, Esslingen/Neckar, Württemberg (14).

Nāc un iesim kopīgi nezināmo nākotnes ceļu! **Int.** tautietis, 35 g. v., vientuļš, bez tuvin., vēlas iepaz. ar mīļu, patiesu latvieti. Vēst. **adr. š. av.** kantorim — „Straumem."

„Latviešu Vēstnesis" iznāk divi reizes nedēlā. Atsevišķa numura cena 50 feniņu. Divi mēnešu abonements ar piesūtīšanu mājās vai nometnē maksā 8 markas, pusgada abonements — 20 marku. Tuvinieku meklēšanas sludinājumi, publicējot vienreizēji, 3 markas par meklējamo personu, sludinājuma atkārtojums vēl 2 markas. Pārējie sludinājumi 2 markas par rindu. Pustreknā salikumā 50 proc. dārgāk. — No angļu un franču okupācijas joslas nauda par abonementu un sludinājumiem pieņemama ierakstītās vēstulēs.

Visa korespondence — vēstules, manuskripti, abonementa un sludinājumu pieteikumi un pasta naudas pārvedumi adresējami: „Latviešu Vēstnesim" (Latvian News Bulletin), Hotel Convikt, Dillingen Donau, Bayern (13b). Lai sūtījumi pienāktu ātrāk, ieteicams izlietot ekspressūtījumu iespējas (Eilzustellung). Par laikraksta savlaicīgu nesaņemšanu vai abonementa pārtraukšanu technisku iemeslu dēļ izdevniecība atbildību nevar uzņemties.

Pēc laikraksta faktisko izdevumu segšanas izdevniecība maksā honorārus par latviešu rakstnieku darbu pirmpublicējumiem, par pastāvīgo un gadījuma līdzstrādnieku korespondencēm un arī par nometņu dzīves ziņojumiem. Neizmantotos manuskriptus autori var saņemt atpakaļ, ja pielikta klāt sev pašam adresēta aploksne ar vajadzīgām pastmarkām.

„Latviešu Vēstneša" pelņas eventuālo tīro atlikumu pēc attiecīgo latviešu organizāciju ieteikumiem izliek latviešu bēgļu un karavīru aprūpes vajadzībām.